

Styrdokument

Dokumentets namn:
Tillgänglighetsplan för valnämnden

Diarienummer:
VN-2023-37

Typ av dokument:
Riktlinjer

Version:
1

Beslutad av:
Valnämnden

Datum för beslut:
2023-10-24

Framtagen av:
Valnämndens kansli

Organisation/område:
Valnämnden

Ansvarig chef:
Daniel Olsson

Uppföljd:

Reviderad av:

Reviderad:

Ansvarig för uppföljning/revidering:
Valnämnden

Följs upp:

Tillgänglighetsplan för valnämnden

Innehåll

Inledning	3
Valnämndens ansvar	3
Mål för tillgänglighetsarbetet	4
Åtgärdsplan för att genomföra ett tillgängligt val	5
Fysisk tillgänglighet	5
Informativ och kommunikativ tillgänglighet	7
Psykosocial tillgänglighet	8
Kognitiv tillgänglighet	8
Tillgänglighetsarbete i samverkan	10

Inledning

Att medborgare ges goda möjligheter att rösta i fria allmänna val är en hörnsten i det demokratiska samhället. För att alla röstberättigade ska ges denna möjlighet krävs att val genomförs på ett tillgängligt sätt.

Det finns inga formella, juridiska hinder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna rösta. De hinder som finns beror bland annat på bristande tillgänglighet. Att arbeta med tillgänglighet innebär att redan från början utgå ifrån att människor har olika förutsättningar för att inte exkludera någon.

Valnämndens ansvar

Varje nämnd i kommunen ansvarar för tillgänglighet, delaktighet och inkludering för personer med funktionsnedsättningar.

Det är valnämnden i respektive kommun som ansvarar för de lokaler som ska användas i allmänna val. Valnämnderna ansvarar också för den utbildning som är obligatorisk för alla röstmottagare, det vill säga de som har hand om vallokalen, som vid behov kan hjälpa väljare och som tar emot väljarnas röstsedlar.

I enlighet med vallagen har respektive valnämnd (lokal valmyndighet) att följa nedan lagkrav vad beträffar tillgänglighet.

20 § Varje kommun ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

22 § I val som gäller hela landet ska varje kommun se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som röstningslokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

7 a § Om ett röstmottagningsställe under någon tid när röstmottagning sker inte är tillgängligt för väljare med funktionsnedsättning, får röstmottagarna ta emot dessa väljares valkuvert utanför röstmottagningsstället, om det kan ske under betryggande former. Lag (2014:301).

Mål för tillgänglighetsarbetet

Målet med valnämndens tillgänglighetsplan är att den ska leda till förbättrad tillgänglighet i det praktiska genomförandet av EU-val 2024 vad gäller lokaler, bemötande, information, kommunikation och valorganisationen som helhet. Valnämnden strävar efter att i högre utsträckning synliggöra, dokumentera och beakta behov kopplade till funktionsstöd och tillgänglighet vid genomförande av val. Syftet med tillgänglighetsplanen är också att öka tillgängligheten och förenkla för alla malmöbor som vill rösta.

Valnämnden i respektive kommun ansvarar för att alla röstmottagningsställen som ska användas i allmänna val ska vara tillgängliga för de som har en funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning ska kunna rösta och delta i demokratiska processer på jämlika villkor som andra.

De praktiska barriärerna ska därför motverkas och röstmottagningslokalerna ska också vara lätta att besöka och ha öppettider som ger väljarna goda möjligheter att rösta.

Malmö är en växande stad och valnämnden ska avsluta den under 2020 påbörjade valgeografiska översynen av indelningar i valdistrikt. En ny valdistriktsindelning ger förutsättningar för en bättre service till malmöborna, och innebära att nya vallokaler ska identifieras och prövas utifrån ett tillgänglighetsperspektiv i samverkan med andra berörda förvaltningar.

Valnämnderna ansvarar också för den utbildning som är obligatorisk för alla röstmottagare, det vill säga de som har hand om vallokalen, som vid behov kan hjälpa väljare och som tar emot väljarnas röstsedlar.

Åtgärdsplan för att genomföra ett tillgängligt val

I strävan att uppnå ett tillgängligare val i samband med EU-valet 2024 har valnämnden identifierade ett antal former av tillgänglighet med tillhörande åtgärdsaktiviteter.

I syfte att öka den generella tillgängligheten och för att motverka köbildning vidtar valnämnden inledningsvis följande åtgärder:

- Valnämnden arbetar utifrån principen att övergå från mindre vallokaler (exempelvis förskolor) till större vallokaler som gymnastiksalar och sporthallar då möjlighet finns. Att kunna röra sig fritt i lokalen är bra för alla, men extra viktigt för personer med nedsatt rörelseförmåga och som använder rullstol eller rollator. Inför valnämndens beslut om vallokaler ska särskilt bedömning göras utifrån alternativa större lokaler i omnejd.
- Valnämnden arbetar för enhetliga och generösa öppettider för förtidsröstning. Väljare som i brist på tid eller av annan anledning vill undvika köer ska ges goda möjligheter att förtidsrösta. Valnämnden ska i dialog med kulturnämnden hitta möjligheter att kunna erbjuda enhetliga och generösa öppettider på stadens bibliotek för förtidsröstning.

Fysisk tillgänglighet

Fysisk tillgänglighet i samband med val innebär att röstmottagningslokalerna ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning, lätta att besöka och ha öppettider som ger väljarna goda möjligheter att rösta.

Valnämndens aktiviteter för att uppnå fysisk tillgänglighet och motverka praktiska barriärer:

- Valnämnden ska göra besiktning ur ett tillgänglighetsperspektiv (utifrån Myndigheten för delaktighets checklista) av alla nytillkomna vallokaler, de vallokaler som erhållit synpunkter, de anläggningar som rymmer ett flertal vallokaler samt stickprov på övriga lokaler som användes utan synpunkter vid Allmänna val 2022.
- Avskärmningar i röstmottagningslokaler ska inte leda till försämringar av tillgänglighet för väljare med funktionsnedsättning. Valsedelställen ska placeras så att personer med funktionsnedsättning kan ta sina

valsedlar på samma villkor som övriga väljare. Detta ska tydligt framgå vid utbildning av ordföranden och vaktmästare.

- Valnämnden ska identifiera geografiskt utspridda röstningslokaler för att erbjuda närhet till medborgare i hela kommunen.
- Samtliga röstmottagningslokaler ska vara utrustade med låga valbås för väljare som behöver sitta ner.
- Valnämnden ska utforma och skapa nya integrerade valsedelställ/valbås för samtliga röstningslokaler som är bredare än vid tidigare val för att underlätta ytterligare för personer med funktionsnedsättning samt skapa utrymme för medföljare till väljare med hjälpbehov. Därutöver ska den nya utformningen också underlätta flödet i röstningsprocessen samt stärka valhemligheten.
- Samtliga valbås vid förtidsröstning ska utrustas med extra belysning för att säkerställa tillgängligheten.
- Samtliga röstmottagningslokaler ska utrustas med förstöringsglas.
- Valnämnden ska erbjuda förtidsröstning med begränsat tillträde samt ambulerande röstmottagare för väljare med särskilt behov under hela röstningsperioden.
- Utöver erbjuden förtidsröstning vid vård- och omsorgsboenden, låsta behandlingshem, häkten och kriminalvårdsanstalter så ska valnämnden även undersöka möjlighet att erbjuda röstning på olika former av mötesplatser såsom för äldre, hemlösa, daglig verksamhet, öppna förskolor mm.
- Samtliga förtidsröstningslokaler ska vara utrustade för att kunna skriva ut dubblettröstkort för att underlätta för väljare som saknar röstkort.
- Valnämnden ska i röstmottagarnas obligatoriska utbildningar inkludera de vanligaste tillgänglighetsaspekterna inklusive individuella stöd som hjälpmedel, ledsagning och personlig assistans.
- Röstmottagningslokalerna ska upplevas som trygga och säkra för väljare och röstmottagare. Detta är en viktig faktor vid val av lämplig lokal och vid förberedelser av röstmottagarnas utbildningar.

Informativ och kommunikativ tillgänglighet

Alla röstberättigade medborgare ska kunna ta del av och förstå information som avser deltagande i val. Information ska därför vara tydligt utformad på lätt svenska och andra språk samt med kompletterande bilder.

Valnämndens aktiviteter för att uppnå informativ och kommunikativ tillgänglighet och motverka kunskapsmässiga barriärer:

- Tjänstepersoner vid valnämndens kansli ska delta vid basutbildning om tillgänglighet, funktionsrätt och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som anordnas av funktionsstödsförvaltningen. Syftet med utbildningen är att valorganisationen ska få större kunskap och medvetenhet om bland annat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och om det nationella målet för funktionshinderspolitiken.
- Tjänstepersoner vid valnämndens kansli ska delta vid Nationell valkonferens där särskild information ges kring genomförande av tillgängliga val.
- Valnämnden ska utrusta röstmottagningslokaler med affischer och skyltar som ger tydlig information kring röstningsprocessen.
- Valnämnden ska i samarbete med Stadskontorets kommunikationsavdelning sammanställa en kommunikationsplan som bl.a. innehåller informationsinsatser till allmänheten.
- Vid rekrytering av röstmottagare ska språkkunskaper vara meriterande för att underlätta för väljare som inte behärskar svenska språket.
- Utskick av informativt material till medborgarkontor, bibliotek, gymnasieskolor, föreningsliv, artiklar i media, bussar, kontakt med radio.
- På kommunens hemsida ska det tydligt framgå vilka olika former av röstmottagning som väljare kan använda sig av.
- Valnämnden ska sammanställa en informativ broschyr som skickas till gode män och förvaltare för att underlätta för deras huvudmän att kunna rösta.
- Tydlig och lättbegriplig information via malmo.se

- Översyn kring informationsmaterial på olika språk

Psykosocial tillgänglighet

Psykosocial tillgänglighet är att alla ska känna sig välkomna, bekväma och trygga i en röstmottagningslokal. I en röstmottagningslokal har alla rätt att bli respekterade för den man är och bli respektfullt bemött. Psykosocial tillgänglighet i samband med val handlar om att röstmottagares förhållningssätt gentemot medborgare grundar sig i förståelse, medvetenhet och kunskap för att underlätta och hjälpa till i valprocessen så långt som är möjligt enligt vallagen och valmyndighetens rekommendationer.

Valnämndens aktiviteter för att uppnå psykosocial tillgänglighet:

- Valnämnden ska vid obligatorisk utbildning för röstmottagare informera om att väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande behöver hjälp, ska erbjudas hjälp av röstmottagare. Genom utbildningarna ska därmed förutsättningar skapas för att väljarna ska få ett hjälpsamt och respektfullt bemötande.
- Valnämnden ska vid särskild utbildning informera röstmottagare som ska erbjuda väljare ambulerande röstmottagning i väljarens eget hem, ett tryggt och positivt bemötande.
- Valnämndens rekrytering av röstmottagare ska ske utifrån målsättning att röstmottagarna ska spegla befolkningen i kommunen med exempelvis blandade åldrar, kön och etniskt ursprung.

Kognitiv tillgänglighet

Kognitiv tillgänglighet i samband med val innebär att medborgarna ska erbjudas lättbegriplig information, också för personer som har en funktionsnedsättning som kan påverka deras förmåga att ta emot och bearbeta information. Om något är kognitivt tillgängligt så är det lätt att ta emot information, bearbeta den och bestämma hur informationen ska användas.

Valnämndens aktiviteter för att uppnå kognitiv tillgänglighet:

- Valnämnden ska utrusta samtliga röstmottagningslokaler med tydlig och tillräcklig skyltning ur ett tillgänglighetsperspektiv. Samtliga röstmottagningslokaler ska utrustas med enhetliga gatupratare för att göra det lätt för väljare att hitta rätt. Gatupratare ska också kompletteras med extra skyltar som är lätta att läsa och förstå.
- Bra kognitiv tillgänglighet är också att det i röstmottagningslokalen finns personer att fråga. Valnämnden ska möjliggöra för samtliga

röstmottagare att bära enhetliga västar som underlättar för väljare att fråga efter hjälp vid behov.

- Informationsskyltar ska vara lättbegripliga och kompletteras med symboler.
- Valnämnden ska samarbete med Funktionsstödsförvaltningen i framtagandet av en förenklad och lättbegriplig manual för röstningsprocessen.
- Design av röstmottagningslokalerna ska vara enkel och skapa ett naturligt flöde.

Tillgänglighetsarbete i samverkan

- Valnämndens kansli ska samarbeta med Funktionsstödsförvaltningen kring informativ tillgänglighet genom att ta fram material på lättläst svenska i form av en lättläst valmanual. Valkansliet vill också samarbeta med funktionsstödsförvaltningen vid framtagande av bildmaterial som kan fungera vägledning vid röstning för att öka den kognitiva tillgängligheten.
- Valnämndens kansli ska samarbeta med Fritidsförvaltningens kring urval och bokning av vallokaler utifrån fritidsförvaltningens tillgänglighetsgranskning av sina anläggningar.
- Valnämndens kansli ska samarbeta med Grundskoleförvaltningen kring urval, tillgänglighetsgranskning och bokning av vallokaler i förvaltningens lokaler.
- Valnämndens kansli ska samarbeta med Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen kring urval tillgänglighetsgranskning och bokning av vallokaler i förvaltningens lokaler.
- Valnämndens kansli ska samarbeta med Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen för att få tillgång till nödvändig utrustning för att skriva ut dubblettröstkort till de som inte har något röstkort och vill förtidsrösta i samtliga röstningslokaler.
- Valnämndens kansli ska samarbeta med Stadsbyggnadskontorets tillgänglighetsexperter för att identifiera tillgänglighetsbrister vid tillgänglighetsbesiktning av vallokaler.
- Valnämndens kansli ska samarbeta med Serviceförvaltningen kring särskilda åtgärder för att undanröja tillgänglighetshinder i anslutning till vallokaler.
- Valnämndens kansli ska samarbeta med Kulturförvaltningen för att skapa enhetliga och generösa öppettider i kulturnämndens lokaler såsom bibliotek där förtidsröstning ska erbjudas.
- Valnämnden och valkansliet medverkar på Rådet för funktionshinderfrågor inför valet och i uppföljningssyfte efter valet.
- Valnämnden ska söka efter samarbete med intresseorganisationer som är verksamma kring funktionshinderfrågor för att aktivt involvera

personer med funktionsnedsättning vid exempelvis design,
tillgänglighetsbesiktning av vallokaler, framtagande av punktskrift mm.

- Valnämnden ska delta i storstadsnätverket för valadministration kring frågor om hur tillgänglighet bäst kan uppnås vid genomförande av val.